

मंगलाचरणपूर्वकं मुनिभिः प्रार्थितमर्थवक्तुं प्रतिजानीते आद्यमित्यादिचतुर्भिः हरिनमस्कृत्य महर्षेर्मतं प्रवक्ष्यामीति तृतीयचतुर्थयोरन्वयः अत्र भूबीजांकुरतरुफलोपमाः पंच ईश्वरपुरुषाः शुद्धशबलसूत्र
विराड्विष्णुसंज्ञाः निरुपाधिमायोपाधिमायाकार्यापंचीकृतमहाभूतोपाधिपंचीकृतमहाभूतोपाधिपुरुषाकारमूर्त्युपाधिविशिष्टचैतन्यरूपाः तत्र त्रीनत्रोद्दिशति नमस्कार्यत्वेन आद्यं पुरुषं निरुपाधिचैतन्यं
ईशानं मायिनं तु महेश्वरमिति श्रुतिप्रसिद्धं पुरुहंतं यज्ञेषु पुरुभिर्बद्धिभिर्होतृभिर्हूतं आहूतं पुरुभिः सामगैः स्तुतं अध्वर्युभिरिष्टं चेत्यपि द्रष्टव्यं तद्यदिदमाहुरमुं यजामुं यजेत्येतस्यैव साविस्तरिति हिरण्यगर्भाख्ये सूत्रे स
र्वयष्ट्यव्यदेवतात्मत्वश्रुतेः यदेनमृग्भिः शंसंति यजुर्भिर्यजंतिसामभिः स्तुवंतीति स्मृतेश्च पुरुहं पुरुभूयिष्ठमित्यमरः एतदेव त्रयं व्युत्क्रमेण विशिनष्टि व्यक्ताव्यक्तं सनातनमिति व्यक्तं सूत्रात्माहविर्भोक्तृत्वफलप्रदा

सौतिरुवाच आद्यं पुरुषमीशानं पुरुहूतं पुरुष्टुतं ॥ ऋतमेकाक्षरं ब्रह्म व्यक्ताव्यक्तं सनातनं ॥ २२ ॥

तृत्वादियोगात् अव्यक्तं ईशानः सुप्तिप्रलययोः सर्वलयात्मत्वात् सनातनं अखंडं दंडायमानं एतेन तस्मादव्यक्तमुत्पन्नमिति स्मृतेश्चेतरयोरुत्पत्तिमत्त्वेन लयोदर्शितः ऋतं यथाभूतं यथास्फटिके स्वतः शुद्धे हि गुला
श्रयत्वेन रक्तत्वं तत्रैव स्फटिकांशप्रमोषे पद्मरागत्वं तत्रैव चंद्रिकायामिंद्रनीलत्वं चाध्यस्यते तथा चैतन्ये मायायोगादीशत्वं ईशोऽप्यविद्यायोगात् सूत्रत्वं सूत्रेऽपि अविद्यादाढ्याद्विराट्त्वं चाध्यस्यते तत्र उत्तरोत्तरापे
क्षयापूर्वपूर्वऋतं परमर्तत्वाद्यः पुरुष एव एकमिति मायाद्युपाधिकृतभेदनिरासः अक्षरं अशोः सरन् व्यापकं तेन आकाशात् पृथिव्यादेरिव नास्मात् पृथगुपाधेरपि सत्त्वमस्तीति दर्शितं अतएव ब्रह्म निरवधिकबृहच्चा
द्देशतः कालतो वस्तुतश्च परिच्छेदशून्यं ॥ २२ ॥